Основи бібліографічної грамотності: оформлення списку використаної літератури та посилань у наукових публікаціях

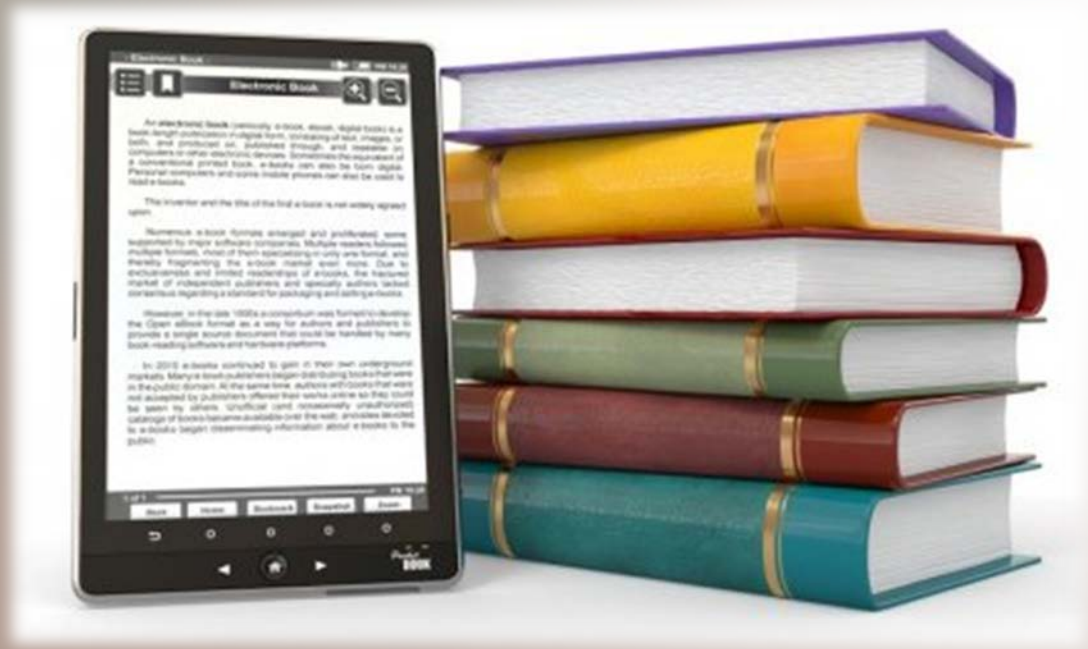

Рекомендується декілька варіантів заголовка списку

бібліографічний список

список всіх вивчених автором документів, незалежно від того, використовувалися вони у науковій роботі чи ні

список використаної літератури

список, в який включається тільки та література, яка аналізувалася або використовувалася у тексті у вигляді запозичень

список використаних джерел та літератури

список, в який, крім вивченої літератури, включаються письмові пам'ятки (оригінали), на основі яких будується наукове дослідження

Способи розміщення літератури у списку

Алфавітний

за алфавітом прізвищ авторів або публікацій (якщо авторів більш 3-х)

Хронологічний

по рокам публікацій, а в межах кожного року – в алфавітному порядку авторів або назв

Систематичний

в певній логічній послідовності (галузь знань, теми, форми документів)

Нумераційний

у порядку першої згадки в тексті роботи

ДСТУ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання.

ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.

ДСТУ 7157:2010. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.

ДСТУ 7.80:2007. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання.

ДСТУ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання.

Бібліографічний опис

Містить бібліографічні відомості про документ, наведені за певними правилами, що встановлюють наповнення і послідовність областей та елементів, і призначених для ідентифікації і загальної характеристики документа

Об'єкти складання біб. опису

- опубліковані документи
- неопубліковані документи
- складові частини документів
- групи однорядних и різнорідних документів

Головне джерело інформації

- Титульний лист
- Титульний екран
- Етикетка, наклейка

Пунктуація в бібліографічному описі

Звичайні граматичні розділові знаки

ФУНКЦІЇ

Знаки запропонованої пунктуації

«:» перед відомостями, що відносяться до заголовку та перед назвою видавництва.

«[ ]» загальне позначення матеріалу: [Текст], [Електронний ресурс];
відомості, запозиченні з джерел поза книгою або сформульовані «від себе».

«;» відокремлює кожну групу відомостей від іншої.

«/» перед відомостями про відповідальність.

«,» після назви видавництва;
при виділенні однорідних відомостей всередині групи відомостей.

«.» в кінці всього бібліографічного опису даного документа.

«. —» відокремлює окремі області бібліографічного опису.

Мова бібліографічного опису,

як правило, відповідає мові вихідних відомостей документа.

При складанні бібліографічного опису дотримуються **норм сучасної орфографії**.

З великої літери

- перше слово кожної області;
- перше слово назви документу;
- перше слово загального позначення матеріалу,
- власні назви та імена.

Римські цифри і числівники у словесній формі замінюють арабськими цифрами. **Кількісні числівники** позначають арабськими цифрами без нарощення закінчення. **Порядкові числівники** призводять з нарощенням закінчень за правилами граматики мови.

Скорочення слів и словосполучень у бібліографічному опису

ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень в українській мові.

ДСТУ 7.11–2004. Система стандартів по інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполучень іноземними європейськими мовами.

Схема бібліографічного опису друкованого видання в цілому

Заголовок опису. Загальна назва [Загальне позначення матеріалу] : відомості, які відносяться до назви / перші відомості про відповідальність ; наступні відомості про відповідальність. — Відомості про видавництво. — Місто видання : Назва видавництва, рік видання. — Кількість сторінок. – (Назва серії ; номер випуску, тому, номера).

Приклади бібліографічного опису

Книги

Автор. Назва : відомості, що відносяться до заголовку (див. на титулі) / відомості про відповідальність (автори) ; наступні відомості про відповідальність (редактори, перекладачі, колективи). – Відомості про видання (інформація про перевидання, номер видання). – Місто видання : Видавництво, рік видання. – Обсяг (кількість сторінок). – (Серія).

Якщо у видання **один автор**, то опис починається з прізвища та ініціалів автора. Далі через крапку «.» пишеться заголовок. За косою рискою «/» після заголовку ім'я автора повторюється як відомості про відповідальність.

Якщо у видання **два/три автора**, то опис починається з прізвища та ініціалів першого автора. За косою рискою «/» після заголовку спочатку вказується перший автор, а потім через кому – другий/третій автор.

Якщо у видання **чотири автора**, то опис починається з заголовку. За косою рискою вказуються всі автори.

Якщо у видання є **редактори, укладачі, перекладачі** тощо, то в опису відомості про них вказують за косою рискою після авторів або заголовку (якщо нема автора) із зазначенням функцій.

Серія

Автор (відомості про відповідальність)

Назва

Відомості, що відносяться до назви

Вихідні відомості

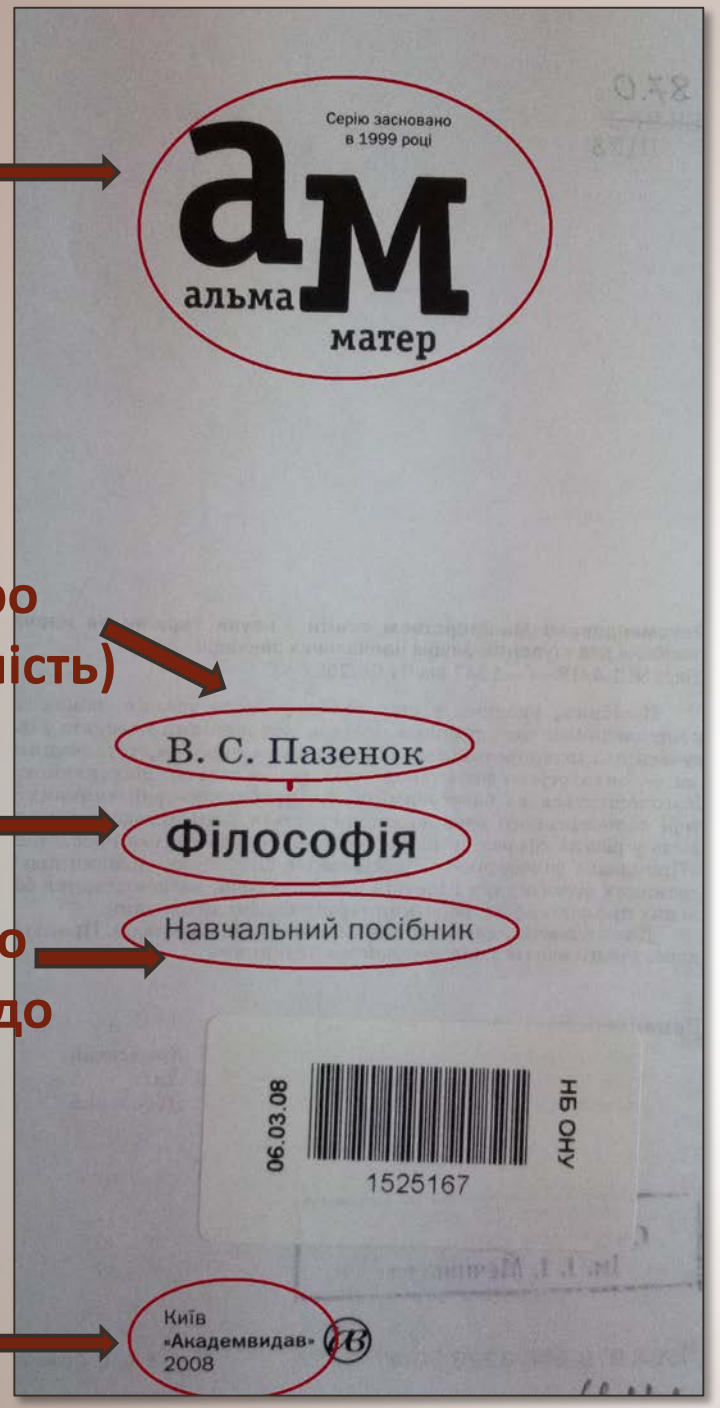

Автор. Назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. – Місто видання : Видавництво, рік видання. – Обсяг (кількість сторінок). – (Серія).

Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. / В. С. Пазенок. – Київ : Академвидав, 2008. – 120 с. – (Альма Матер).

Назва

Відомості, що відносятся до назви

Відомості про видання

Відомості про відповідальність

Вихідні відомості

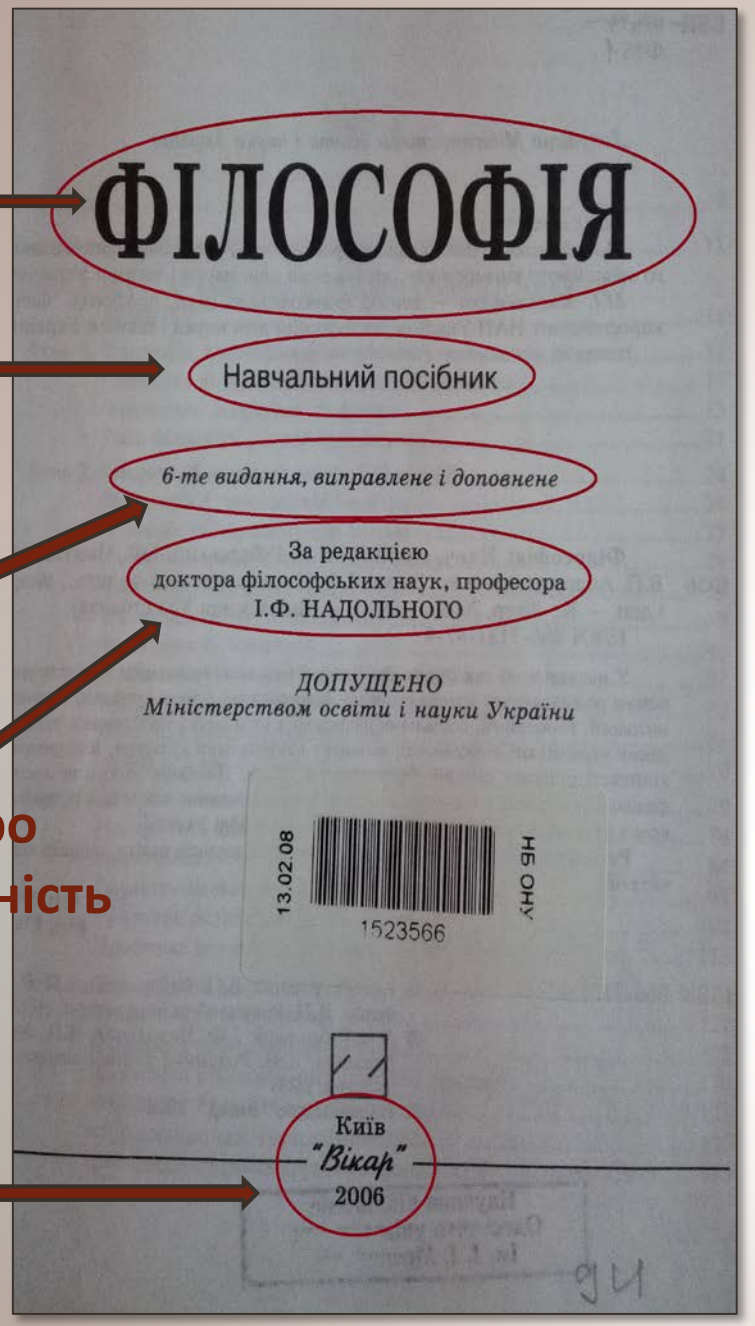

Назва : відомості, що відносяться до назви / наступні відомості про відповідальність (редактори, перекладачі, колективи). – Відомості про видання. – Місто видання : Видавництво, рік видання. – Обсяг.

Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – 6-те вид., випр. і допов. – Київ : Вікар, 2006. – 343 с.

Схема бібліографічного опису складової частини документу (аналітичний опис)

Відомості про складову частину видання // Відомості про документ, в якому знаходиться складова частина. – Відомості про місцезнаходження складової частини у виданні.

Аналітичний опис

Стаття із журналу

Автор. Назва статті : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність (автори статті) // Назва журналу. – Рік видання. – Номер випуску. – Місцезнаходження статті (сторінки).

Стаття зі збірки

Автор. Назва статті : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність (автори статті) // Назва збірки : відомості, що відносяться до назви. – Місто видання, рік видання. – Місцезнаходження статті (сторінки).

Стаття з газети

Автор. Назва статті : відомості, що відносяться до заголовку / відомості про відповідальність (автори статті) // Назва газети. – Рік випуску. – Число і місяць випуску (номер випуску). – Місцезнаходження статті (сторінки).

Відомості про складову частину видання

Відомості про місцезнаходження у виданні

Відомості про документ

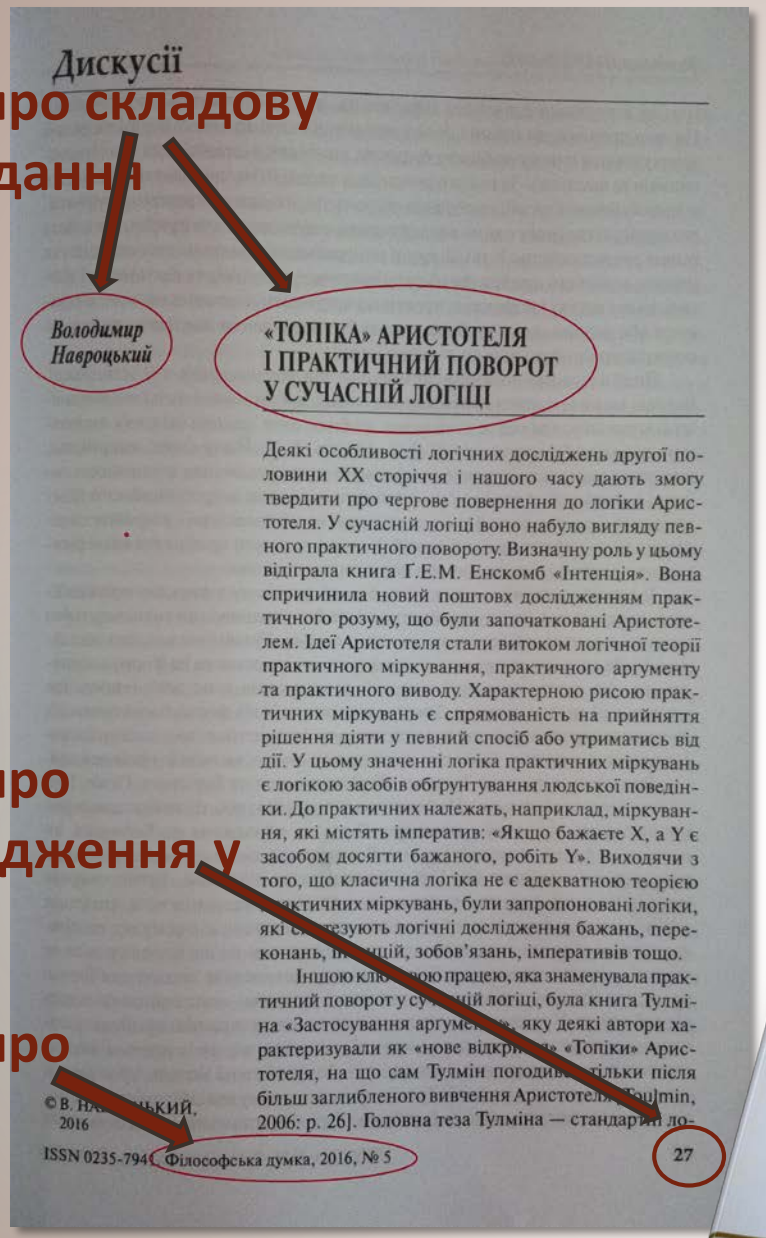

Дискусії

Володимир Навроцький

«ТОПІКА» АРИСТОТЕЛЯ І ПРАКТИЧНИЙ ПОВОРОТ У СУЧАСНІЙ ЛОГІЦІ

Деякі особливості логічних досліджень другої половини XX сторіччя і нашого часу дають змогу твердити про чергове повернення до логіки Аристотеля. У сучасній логіці воно набуло вигляду певного практичного повороту. Визначну роль у цьому відіграла книга Г.Е.М. Енскомб «Інтенція». Вона спричинила новий поштовх дослідженням практичного розуму, що були започатковані Аристотелем. Ідеї Аристотеля стали витоком логічної теорії практичного міркування, практичного аргументу та практичного виводу. Характерною рисою практичних міркувань є спрямованість на прийняття рішення діяти у певний спосіб або утриматись від дії. У цьому значенні логіка практичних міркувань є логікою засобів обґрунтування людської поведінки. До практичних належать, наприклад, міркування, які містять імператив: «Якщо бажаєте X, а Y є засобом досягти бажаного, робіть Y». Виходячи з того, що класична логіка не є адекватною теорією практичних міркувань, були запропоновані логіки, які [illegible]резують логічні дослідження бажань, переконань, [illegible]ацій, зобов'язань, імперативів тощо.

Іншою клю[illegible]вою працею, яка знаменувала практичний поворот у су[illegible]ній логіці, була книга Тулміна «Застосування аргуме[illegible], яку деякі автори характеризували як «нове відкри[illegible]» «Топіки» Аристотеля, на що сам Тулмін погоди[illegible] тільки після більш заглибленого вивчення Аристотеля [Toulmin, 2006: p. 26]. Головна теза Тулміна — стандарт ло-

© В. Н[illegible]ький, 2016

ISSN 0235-7941 Філософська думка, 2016, № 5

27

Відомості про складову частину видання // Відомості про документ, в якому знаходиться складова частина. - Відомості про місцезнаходження складової частини в виданні.

Навроцький В. «Топіка» Аристотеля і практичний поворот у сучасній логіці / В. Навроцький // Філос. думка. – 2016. - № 5 : Аристотель і аристотелізм. – С. 27-31.

Схема бібліографічного опису електронного ресурсу локального доступу

Електронні ресурси локального доступу
ресурси, які мають вихідні данні, розміщені на електронному носії, призначеному для використання в режимі прямого доступу

Автор. Назва [Електронний ресурс] : відомості, що відносяться до заголовку / відомості про відповідальності (автори) ; наступні відомості про відповідальності (редактори, перекладачі, колективи). – Позначення виду ресурсу («електрон. дан.» і/або «електрон. прогр.»). – Місце видання : Видавництво, рік видання. – Позначення матеріалу і кількість фізичних одиниць. - (Серія).

Схема бібліографічного опису електронного ресурсу віддаленого доступу

Електронні ресурси віддаленого доступу, ресурси, які мають електронну адресу, потенційно доступні через глобальні телекомунікаційні сеті, у т. ч. Інтернет

Автор. Назва [Електронний ресурс] : відомості, що відносяться до заголовку / відомості про відповідальність (автори) ; наступні відомості про відповідальність (редактори, перекладачі, колективи). – Позначення виду ресурсу («електрон. текст. данні»). – Місце видання : Видавництво, дата видання. – Режим доступу: URL (дата звернення ...). – Назв. з екрану.

ДСТУ 8302:2015
Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання.

Бібліографічне посилання

сукупність бібліографічних відомостей о цитованих, розглянутих або згаданих в тексті документа інших документів, які є необхідними і достатніми для його загальної характеристики, ідентифікації та пошуку

Бібліографічне посилання

За містом розташування в документі:

внутрітекстові
підрядкові
затекстові

По повторам приведення посилань на один и той же об'єкт:

первинне
повторне

За змістом бібліографічних записів:

одиничне
комплексне

Внутрітекстове бібліографічне посилання

- використовується, якщо значну частину відомостей про публікацію внесено в текст документу;
- розміщуються безпосередньо в тексті;
- наводиться у круглих дужках.

Підрядкове бібліографічне посилання

- використовується, якщо в середині тексту розмістить неможливо;
- розміщується у нижній частині сторінки, відокремлюючи від основного тексту горизонтальною лінією;
- пов'язане з текстом за допомогою знаків виноски (відділяється від тексту пробілом)

Затекстове бібліографічне посилання

- використовується у випадку багаторазових посилань на одні й ті ж джерела;
- розміщується у кінці основного тексту під назвою «Список бібліографічних посилань»;
- нумерація наскрізна арабськими цифрами в межах всього документу або окремих глав;
- не є бібліографічним списком.

Основні відмінності оформлення бібліографічних посилань від бібліографічного опису документів у списку літератури

- у заголовку 1, 2, 3 и більш авторів, за косою рискою не повторюються (за косою – відомості про організацію)
- «. –» замінити на «.»
- запозиченні відомості без […]
- не вказуються загальне позначення матеріалу ~~[Текст] [Електронний ресурс]~~
- дозволено не вказувати ім'я видавництва
- дозволено не вказувати відомості о серії
- *Режим доступу* замінити на *URL*, але обов'язково: *дата звернення*

Особливості оформлення бібліографічних посилань

На складову частину документа у формі аналітичного бібліографічного опису розділовий ***знак дві косі («//») можна замінити крапкою***, а ***відомості про документ*** (його назва), в якому вміщено статтю, ***виділити шрифтом*** (наприклад, курсивом).

Полтавская Т. Философия личности в наследии К. Г. Юнга. *Філософські пошуки*. 2002 . Вип. 13 . С. 219-225.

Текст цитовано не по першоджерелу – на початку бібліографічного посилання використовують пояснювальні слова: ***«Наведено по:» «Цит. по:» «Наведено за:», «Цит. за:» і вказують джерело.***

***Цит. за: Грушевський М. С. Історія України — Руси. Київ, 1995. Т 2. С. 72.**

Повторне бібліографічне посилання

- **наводять у скороченій формі;**
- **вказують заголовок, основу назву і номер сторінки;**
- **дозволяється скорочувати дуже довгі назви, використовуючи … замість вилучених слів;**
- **якщо первинне і повторне розміщені один за одним, текст повторного посилання замінюють словами «Там само»**

Первинне: 1 Захара І. Лекції з історії філософії. Вид. 2-ге. Львів, 1997. 322 с.
Повторне: 3 Захара І. Лекції з історії філософії. С. 86.

Первинне: 1 Танюк Л. С. Твори: у 60 т. Київ, 2011. Т. 18. С. 250—253.
Повторне: 2 Там само.

Первинне: 1 Литвиненко Н. П. Тлумачний словник медичних термінів. Київ, 2010. С. 175.
Повторне: 2 Там само. С. 92.

Вимоги до оформлення дисертації : затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2017 № 40

«Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій…»

Рекомендаційний перелік стилів оформлення списку наукових публікацій

1. **MLA** (Modern Language Association) style.
2. **APA** (American Psychological Association) style.
3. **Chicago/Turabianstyle**.
4. **Harvard style**.
5. **ACS** (American Chemical Society) style.
6. **AIP** (American Institute of Physics) style.
7. **IEEE** (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. **Vancouver style**.
9. **OSCOLA**.
10. **APS** (American Physics Society) style.
11. **Springer MathPhys Style**.

Українська бібліотечна асоціація розробила методичні рекомендації з оформлення списку літератури відповідно до міжнародних стилів цитування **«Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах» (Київ, 2016).**

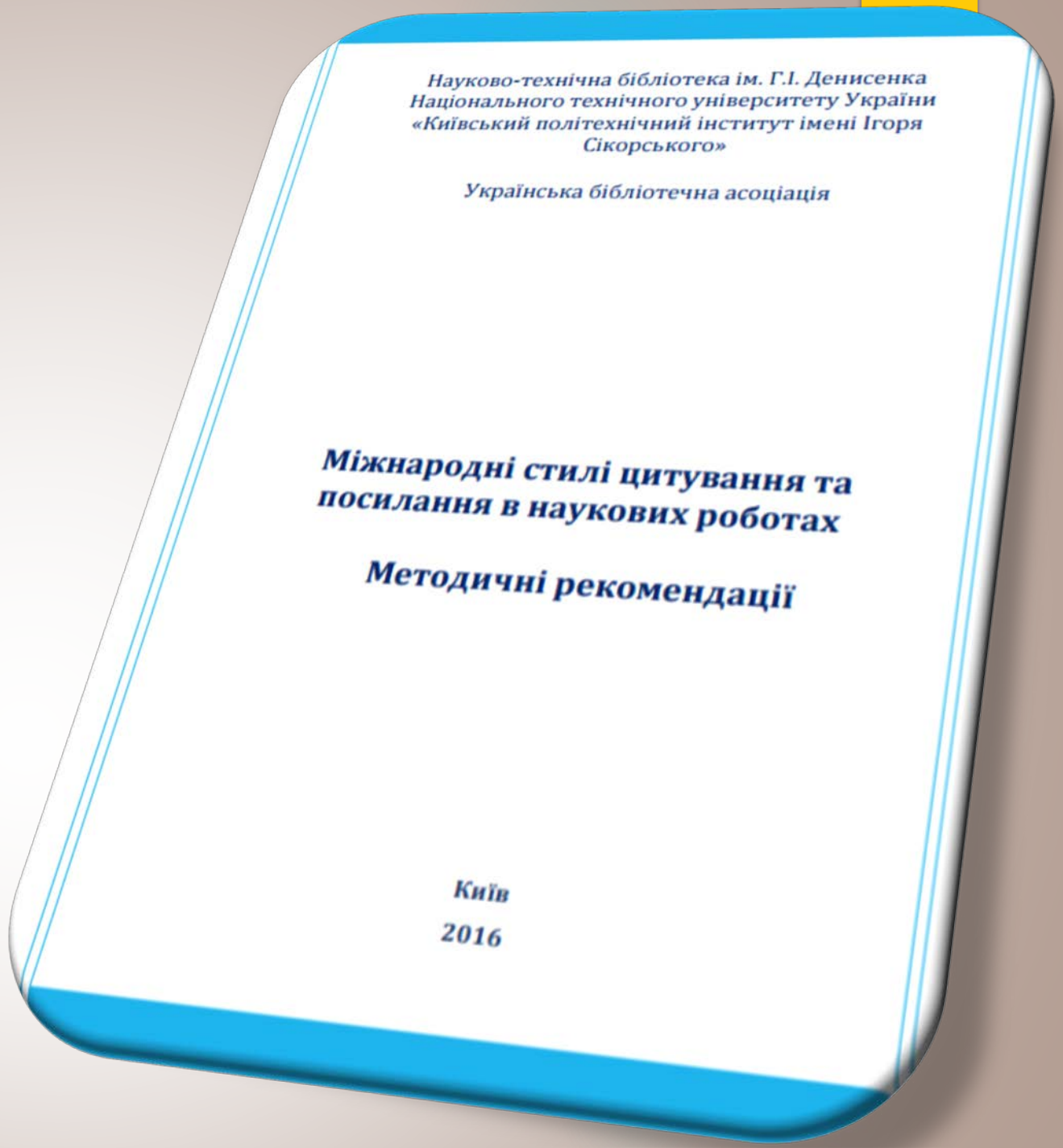
Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Українська бібліотечна асоціація

Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах

Методичні рекомендації

Київ

2016

Транслітерація кирилиці латиницею

Транслітерація тексту (скорочено трансліт) – передача тексту латиницею, латинськими літерами.

Для української мови використовується офіційна транслітерація, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 55 від 27 січня 2010 р.

Офіційний сайт Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова http://lib.onu.edu.ua
Розділ «Наукова діяльність» - сторінка «Дослідникам»

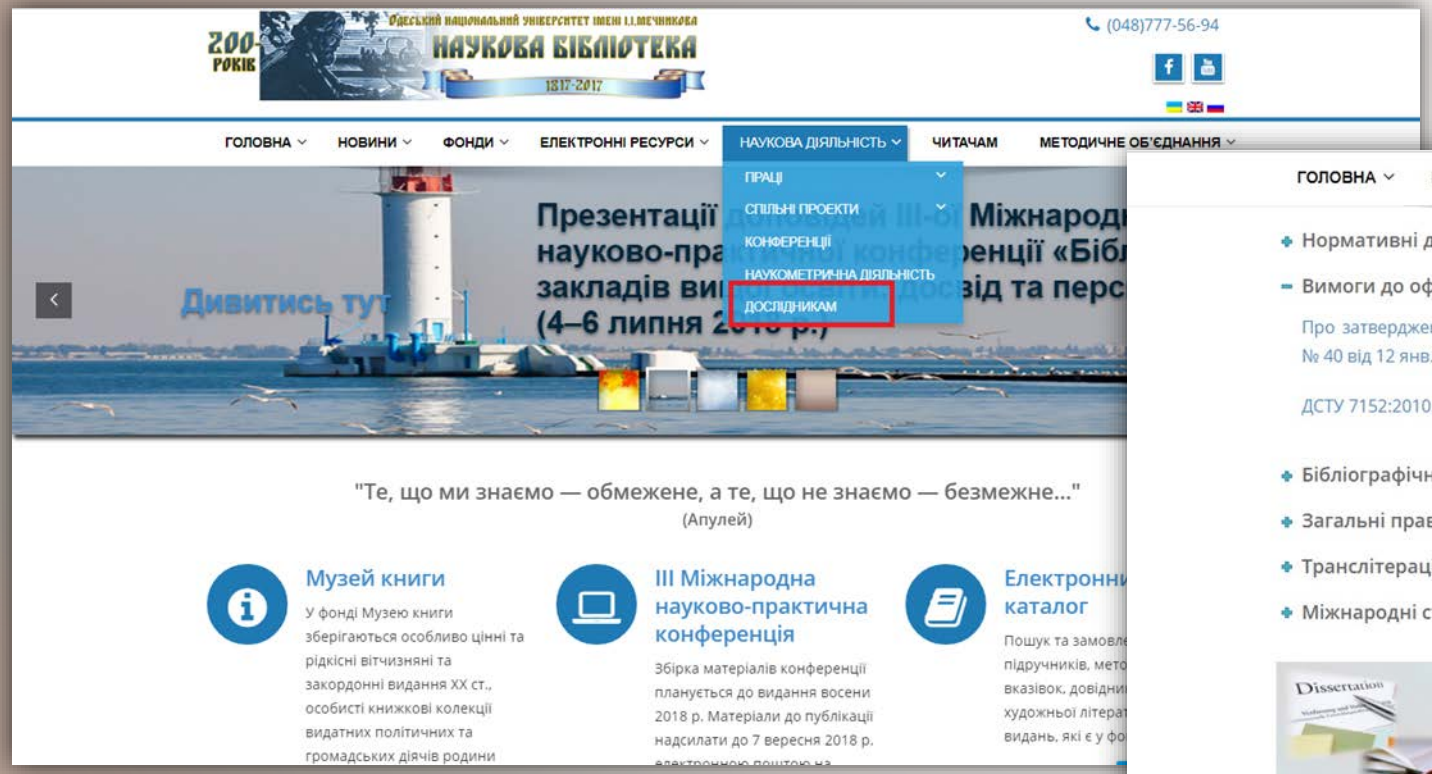

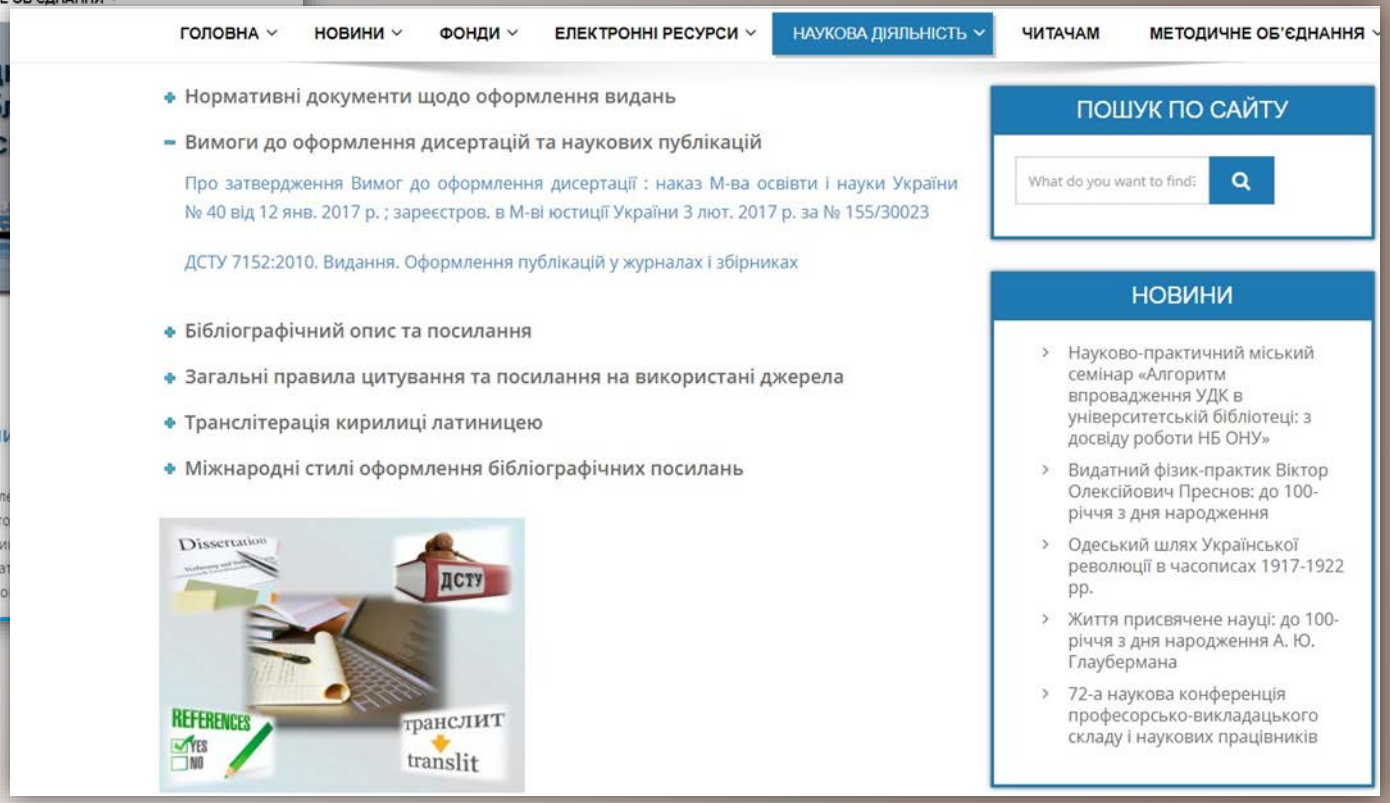
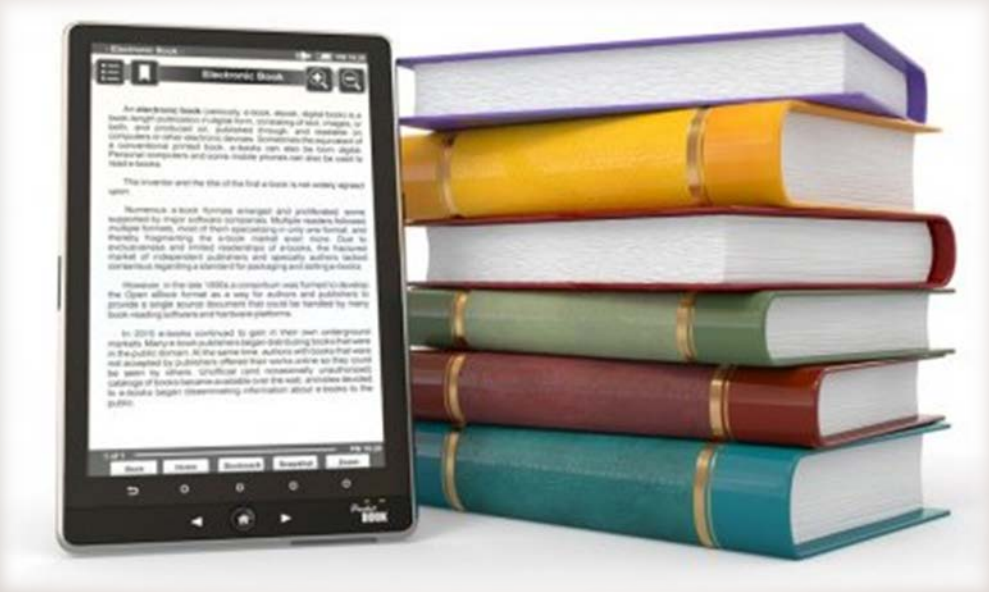
Дякую за увагу!